

Adana Ceyhan İlçesi Tumlu Köyü Patik Örgü Örnekleri Üzerine Bir İnceleme

Canan BATURU* Semra KILIÇ KARATAY**

Makale Bilgisi

Makalenin Türü: Araştırma Makalesi
Makalenin Geliş Tarihi: 21.05.2025
Makalenin Kabul Tarihi: 03.10.2025
DOI: 10.54970/turkuaz.1703504

ÖZET

İnsanlık tarihi boyunca, giyinme ve örtünme ihtiyacı beslenmeden sonra en önemli gereksinimlerden biri olmuştur. İlk insanlar, doğada buldukları hayvansal ve bitkisel malzemeleri kullanarak kendilerini koruyacak giysiler üretmişlerdir. Zamanla tekstil sanatı gelişmiş, hayvan postları ve bitkisel lifler işlenerek iplikler elde edilmiş ve çeşitli dokuma teknikleri ortaya çıkmıştır. Örgü sanatı da bu gelişimin önemli bir parçası olmuştur. Arkeolojik bulgular, örgü tekniklerinin Orta Asya'daki eski Türk topluluklarında kullanıldığını göstermektedir. Özellikle el örmesi ürünler, zaman ve mekân açısından büyük bir kolaylık sağlamış, basit aletlerle yapılabilmesi sayesinde yaygınlaşmıştır. Çorap ve patik gibi örgü ürünleri hem soğuktan korunma hem de süsleme amacıyla kullanılmıştır. Ceyhan'a bağlı Tumlu Köyü'nde yapılan saha çalışması, buradaki örgü geleneğini incelemektedir. Köyün tarihi, kültürel yapısı ve el sanatlarıyla olan bağlantısı ele alınarak, patik ve çorap örneklerinin renk, desen ve motifleri analiz edilmiştir. Geleneksel örgü ürünlerinin sadece birer giyim eşyası değil, aynı zamanda sanatsal ve kültürel bir miras olduğu vurgulanmaktadır.

Content of this Journal is licensed
Under Creative Commons Attribution
NonCommercial 4.0 International
(CC BY-NC 4.0)

Keywords: Çorap, Patik, Örücülük Sanatı, Kültür, Tumlu Köyü

A Study on Booties Knitting Samples of Tumlu Village of Adana Ceyhan District

ABSTRACT

Throughout human history, the need for clothing and covering has been one of the most essential requirements after nourishment. Early humans used the animal and plant materials they found in nature to create garments that would protect them. Over time, the art of textiles developed, with animal hides and plant fibers being processed into threads, leading to the emergence of various weaving techniques. Knitting has also been an important part of this development. Archaeological findings show that knitting techniques were used by ancient Turkic communities in Central Asia. Handmade knitted products provided great convenience in terms of time and space, and their simplicity allowed them to spread widely. Items such as socks and slippers were used both for protection against the cold and for decorative purposes. A field study

* (Sorumlu Yazar) Yüksek Lisans Öğrencisi, Aksaray Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Aksaray/Türkiye, canan.gencdal@hotmail.com, ORCID Id: 0009-0003-8767-9334

** Dr. Öğr. Üyesi, Aksaray Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Güzel Sanatlar Eğitimi, Aksaray/Türkiye semra.kilic@hotmail.com, ORCID Id: 0000-0002-0773-5021

conducted in Tumlu Village, located in Ceyhan, examines the knitting tradition in this region. The study explores the village's history, cultural structure, and its connection to handicrafts while analyzing the colors, patterns, and motifs of knitted socks and slippers. It highlights that traditional knitted products are not just clothing items but also an artistic and cultural heritage.

Anahtar Kelimeler: Socks, Booties, Knitting Art, Culture, Tumlu Village

1. GİRİŞ

İnsanlar, tarih boyunca hayatta kalmak için önce karınlarını doyurmayı, hemen ardından ise kendilerini dış etkenlerden koruyacak giysiler bulmayı temel bir ihtiyaç olarak görmüşlerdir. Zaman içinde deneye yanlı doğada bulunan bitkisel ve hayvansal lifleri keşfetmiş, bunları işleyerek tekstilin temelini atmışlardır. İlk çağlarda yaşayan insanlar, doğayla sürekli bir mücadele içindeydi ve hayatta kalabilmek için ellerine geçen her malzemeyi en iyi şekilde değerlendirmeye çalışmışlardır. Bu nedenle geyik, kurt, ayı, deve, koyun, keçi, tavşan, ipekböceği gibi hayvanların deri ve tüylerinden, ayrıca salgılarından; keten, pamuk, jüt, kenevir gibi bitkilerin ise gövde, çiçek ve tohumlarından yararlanmışlardır. Türkçeye Latince "textilis" kelimesinden geçmiş olan "tekstil" kelimesi, bu bitkisel ve hayvansal liflerin işlenmesi, eğrilmesi, ipliğe dönüştürülmesi, ipliklerin dokunması ve çeşitli tekniklerle örülmesi gibi pek çok işlemi kapsayan bir anlam taşımaktadır (Gürcüm,2005).

El sanatları, çok zengin bir yapıya sahip olup köklü geçmişe ve çeşitliliğe sahip sanatlardan biri de örücülük sanatıdır. Tarihe bakıldığında, örücülüğün köklerinin oldukça eski dönemlere dayandığı ve Türklerle ilgili ilk tarihi belgelere, Orta Asya'daki arkeolojik kazılarda rastlandığı anlaşılmaktadır. M.Ö. 7. ve 8. yüzyıllar arasında, Orta Asya'da yaşayan Hunlara ait Pazırık 2. Kurganı'nda yapılan kazılarda, koç boynuzu desenleriyle süslenmiş, konç kısmı bulunan yün çoraplar ortaya çıkmıştır (Akpınarlı, 1995).

Örgü, en basit şekilde, herhangi bir tezgâh kullanmadan yalnızca elde tutulan şiş, tığ, iğne, mekik gibi basit aletlerle, tek ipliğin kendi üzerine bükülüp kıvrılarak farklı ilmekler aracılığıyla düğümlemesiyle tanımlanabilir. Örgü işinin bu basit aletlerle ve tezgâh kullanılmadan yapılabilmesi, insanlara zaman ve mekân açısından büyük kolaylıklar sağlamış ve bu işi geniş imkanlarla yapabilme avantajı sunmuştur (Akbil, 1970).

El yapımı patikler, ayak bileği dahil olmak üzere ayağı saran, pratik bir şekilde çorap üzerine ya da çorapsız giyilebilen, konçsuz bir giyim parçasıdır (Özkahveci, 2001). Birçok bölgede, soğuktan korunmak ya da süslenmek amacıyla evde ya da ayakkabının içinde giyilmektedir. Patikler, burun, taban, ayak üstü ve konç olmak üzere dört ana bölümden oluşmaktadır (Çaylı, 2016). Geleneksel el örmesi patikler, estetik açıdan renk, biçim ve kompozisyonun uyumu ile işlevsel olmanın yanı sıra sanatsal bir değer taşımaktadır. Örücülük ürünleri incelendiğinde, estetiği oluşturan unsurların; renk, doku, desen, oran, kompozisyon, biçim ve armoni gibi temel sanat ilkeleri olduğu görülmektedir (Atay, 1997).

Çorap, ayağa giyilen ve baldırın yarısından dize kadar çıkan, dışarıdan gelebilecek etkilerden koruyan ve giysinin tamamlayıcısı olan bir tekstil ürünüdür. Patik ise ayağa giyilen, konç kısmı bulunmayan ve çetik olarak da adlandırılan bir giyim parçasıdır (Soysaldı-Çolak, 2018). Günümüze kadar ulaşan en eski çorap örneği, Yale Üniversitesi'nde bulunan ve Fırat Nehri yakınlarında yapılan kazılarda ortaya çıkan, Hicri 256 yılına tarihlenen üç örgü çoraptır. Londra'daki Victoria ve Albert Müzesi'nde ise 4. ve 5. yüzyıldan kalma, düz pamuklu çorap çiftleri sergilenmektedir. Bu çoraplardan biri kahverengi-mor, diğeri ise kırmızı renktedir ve ayrıca 12,5 cm uzunluğunda, kırmızı ve üç sarı renkten oluşan bir çocuk çorabı da yer almaktadır (Rutt, 1989; Köklü, 1997).

Bu saha çalışmasının amacı, Tumlu Köyü'nde üretilen patik örücülüğünü incelemektir. Ceyhan'a 17 km mesafede, kuzey batısında bulunan bu köyün 1997 nüfus sayımına göre nüfusu 776'dır. Köydeki nüfusun büyük bir kısmı yörüklerden oluşmaktadır. (Ceyhan Belediyesi, Erişim Tarihi: 29.12.2024). Alan tarama çalışmasında tespit edilen ürünlerin desen ve renk bakımından farklılık gösteren 20 adet patik örgü örnekleri üzerinden incelenerek malzemeleri, tekniği, motifleri, renk ve desen kompozisyonları hakkında genel bilgiler verilmektedir.

2. YÖNTEM

Çalışma örücülük sanatı hakkında literatür taraması ve nitel araştırma tekniklerinden kalitatif yöntemi kullanılarak Adana Ceyhan ilçesine bağlı Tumlu köyü çerçevesinde elde edilen patik ve çorap örgü örneklerinin genel özelliklerinin incelenip değerlendirilmesi üzerinedir. Aksaray Üniversitesi Rektörlüğü, İnsan Araştırmaları Etik Kurulu, 2025-256 Protokol Numaralı izin ile Tumlu köyünde alan taraması yapılarak elde edilen veriler yazarlar tarafından literatüre kazandırılacaktır. Elde edilen örgü örneklerinin görsel kaydı alınarak, örgü örnekleri hakkında yapılacak sözlü görüşmeler ile bilgi toplanacaktır. Elde edilen patik örgü örneklerinin desen, motif, kullanılan malzeme gibi teknik özellikleri üzerine yapılan değerlendirmeler yazılı yayın olarak paylaşılabilecektir.

3. BULGULAR

Tumlu Köyü Adana ilinin Ceyhan ilçesinde yer alır. Tumlu köyüne ismini veren şey Orta Çağ'dan kalma bir kale olan Tumlu kalesidir. (Ceyhan Belediyesi, Erişim Tarihi: 17.05. 2025). Yapılan saha taraması sonucunda 83 adet patik örneği bulunmuştur. Elde edilen örgü örneklerinden motif, teknik veya kullanılan malzeme açısından olanlar karşılaştırılıp farklı olan 19 tanesi çalışmaya alınmıştır. Giyim malzemesi olarak bilinen patik örgü örneklerine köyde neredeyse her hanede rastlanmaktadır. Hem günlük kullanımı açısından hem de çeyizlerin önemli parçası olan örgü örneklerinde geometrik ve bitkisel olarak stilize edilmiş formlar kullanılmıştır.

Adana ilinin Ceyhan ilçesine bağlı Tumlu Köyü, adını Orta Çağ'dan günümüze ulaşan Tumlu Kalesi'nden almaktadır (Ceyhan Belediyesi, Erişim Tarihi: 17.05.2025). Köyde gerçekleştirilen saha çalışmaları sonucunda toplam 83 adet patik örneği tespit edilmiş, bunlardan motif, teknik ve kullanılan malzeme açısından farklılık gösteren 19 tanesi incelemeye alınmıştır. Patikler köyde yalnızca işlevsel bir giyim malzemesi değil, aynı zamanda çeyiz kültürünün de en önemli parçalarından biri olarak varlığını sürdürmektedir. İncelenen örneklerde geometrik ve bitkisel formların stilize edilmiş biçimlerde yoğun olarak kullanıldığı gözlemlenmiştir. Bununla birlikte patik örücülüğünün köy yaşamındaki yeri, yalnızca teknik analizlerle sınırlı olmayıp kültürel, sosyal ve ekonomik boyutlarıyla da dikkate değerdir.

Patik örücülüğü, Tumlu Köyü'nde kuşaktan kuşağa aktarılan bir kolektif bellek pratiği olarak önemini korumaktadır. Anneler ve büyükanneler, bildikleri teknikleri genç kuşaklara öğretmekte, genç kızlar ise öğrendikleri becerileri çeyiz hazırlıklarıyla somutlaştırmaktadır. Çeyizlerde yer alan patiklerin sayısı ve motif çeşitliliği, kızın maharetini, sabrını ve üretkenliğini simgeleyen göstergeler olarak kabul edilmektedir. Bu bağlamda patikler, yalnızca bir giyim eşyası değil, aynı zamanda kadın kimliğinin, kültürel aktarımın ve toplumsal değerlerin bir yansımasıdır. Geçmişte yalnızca yün iplerle örülen patikler, günümüzde sentetik ve hazır boyalı ipliklerle de üretilmeye başlanmıştır. Bu değişim hem üretim süresini kısaltmakta hem de renk ve desen çeşitliliğini artırmaktadır. Genç kuşaklar, geleneksel motifleri sürdürmekle birlikte modern desenlere de yönelmekte, bu durum patik örücülüğünün durağan değil, dinamik ve uyum sağlayıcı bir gelenek olduğunu göstermektedir. Ayrıca patikler yalnızca çeyiz ya da gündelik kullanım için değil, aynı

zamanda hediyelik ve ticari ürün olarak da değerlendirilmektedir. Böylece patik örücülüğü, köy halkı için hem kültürel bir aktarım hem de ekonomik bir değer üretim alanı haline gelmiştir.

Patik örücülüğü, Tumlu Köyü'nde toplumsal yaşamın önemli bir parçasıdır. Kadınların bir araya geldiği sohbet toplantılarında ya da imece usulü çalışmalarında patik örmek, yalnızca üretim değil, aynı zamanda dayanışma ve paylaşım kültürünün de göstergesidir. Patikler, düğünlerde, bayramlarda ve özel günlerde hediyeleşme geleneğinde sıkça kullanılır; bu yönüyle sosyal bağları pekiştiren bir sembol niteliği taşır. Hediye edilen patikler, maddi değerlerinin ötesinde yüksek manevi anlam taşımakta ve el emeğinin sembolik gücünü yansıtmaktadır. Ayrıca ustalıkla örülmüş, motif ve renk uyumuyla dikkat çeken patikler, örücüsüne toplum içinde saygınlık ve statü kazandırmaktadır. Böylece patik örücülüğü, bireysel becerinin ötesinde sosyal kimliği de görünür kılan bir pratik haline gelmektedir.

Tumlu Köyü'nde patik örücülüğü, geleneksel süreklilik, modern dönüşüm ve sosyal işlevleri ile çok katmanlı bir kültürel pratik olarak varlığını sürdürmektedir. Hem günlük yaşamda işlevsel bir giyim malzemesi hem çeyizlerde sembolik bir değer hem de toplumsal ilişkilerde dayanışma ve hediyeleşmenin aracı olarak önemini korumaktadır. Bunun yanı sıra modern malzemeler ve yeni kullanım alanları sayesinde ekonomik boyut da kazanmış, köy halkının geçim ve üretim süreçlerine katkı sağlamıştır. Tüm bu yönleriyle Tumlu Köyü'nde patik örücülüğü, yalnızca bir el sanatı değil, aynı zamanda kültürel süreklilik ile değişim arasındaki dengeyi temsil eden canlı bir gelenek olarak değerlendirilebilir.

3.1. Adana Ceyhan İlçesi Tumlu Köyü Patik Örnekleri ve Genel Özellikleri

Tumlu köyü kapsamında yapılan inceleme sonucunda elde edilen patik örneklerinin yetişkin ve çocuk patik örnekleri olduğu, günlük giyim eşyası olmasının yanında çeyiz ve ekonomi amaçlı yapılan örnekler olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Elde edilen İşleme örneklerinin genel özellikleri;

3.1. Patik Örgü Örnekleri ve Genel Özellikleri

Fotoğraf 1. Yetişkin Patik Örneği (Baturu, 2025).

Örnek 1

Bulunduğu Yer: Adana Ceyhan ilçesi Tumlu Köyü, Kara H., Ev hanımı

İnceleme Tarihi: 17.12. 2024

Türü: Yetişkin Patik Örneği

Malzemesi: Orlon

Tekniği: 5 mil

Kullanılan Renkler: Lila, mor

Kullanılan motifler: Suyolu, göz, hayat ağacı

Desen Kompozisyon Özelliği: Patik örgü örneğinde hayat ağacı motifi içerisinde göz motifi kullanılarak desen kompozisyonu oluşturulmuştur. Beş mil tekniğinde örülen örneğin boğaz kısmında ve üst kısmında su yolu motifi kullanılmıştır.

Fotoğraf 2. Yetişkin Patik Örneği (Baturu, 2025).

Örnek 2

Bulunduğu Yer: Adana Ceyhan ilçesi Tumlu Köyü, Koca Z. H., Ev hanımı

İnceleme Tarihi: 29.05.2025

Türü: Yetişkin Patik Örneği

Malzemesi: Orlon

Tekniği: 5 mil

Kullanılan Renkler: Siyah, kırmızı

Kullanılan motifler: Göz, baklava

Desen Kompozisyon Özelliği: Siyah zemin üzerine kırmızı renkte, kırmızı renk iğliğin oluşturduğu zemin alanda siyah renkte orlon örgü ipi ile göz motifi örülerek desen kompozisyonu oluşturulmuştur. Patik örgü desen kompozisyonu köyde çok yaygın olarak kullanılan örneklerdendir.

Fotoğraf 3. Yetişkin Patik Örneği (Baturu, 2025).

Örnek 3

Bulunduğu Yer: Adana Ceyhan ilçesi Tumlu Köyü, Sarı E., Ev hanımı

İnceleme Tarihi: 17.10.2024

Türü: Yetişkin Patik Örneği

Malzemesi: Orlon

Tekniği: Beş mil

Kullanılan Renkler: Yeşil, mor ve beyaz

Kullanılan motifler: Çiçek (Penç), Yaprak

Desen Kompozisyon Özelliği: Farklı şekillerde stilize edilerek yaprak motifi ile penç yani çiçek motifi patik örgü örneğinin desen kompozisyonunda kullanılmıştır. Beş mil tekniğinde örülen örgü örneğinde malzeme olarak orlon ipi kullanılmıştır.

Fotoğraf 4. Yetişkin Patik Örneği (Baturu, 2025).

Örnek 4

Bulunduğu Yer: Adana Ceyhan ilçesi Tumlu Köyü, Kara D., Ev hanımı

İnceleme Tarihi: 29.05.2025

Türü: Yetişkin Patik Örneği

Malzemesi: Orlon

Tekniği: Beş mil

Kullanılan Renkler: Siyah, kırmızı ve yeşil

Kullanılan motifler: Gül, yaprak, su yolu

Desen Kompozisyon Özelliği: Beş mil ile örülen patik örgü örneğinde bitkisel kökenli olarak bilinen lale ve yaprak motifi desen kompozisyonunu oluşturmuştur. Renkler aslına uygun olarak kullanılmış olup, köyde yaygın olan patik örgü örneklerindendir.

Fotoğraf 5. Yetişkin Patik Örneği (Baturu, 2025).

Örnek 5

Bulunduğu Yer: Adana Ceyhan ilçesi Tumlu Köyü, Çelikel Ş., Ev hanımı

İnceleme Tarihi: 29.05.2025

Türü: Yetişkin Patik Örneği

Malzemesi: Orlon

Tekniği: Beş mil

Kullanılan Renkler: Kahverengi, yeşil ve beyaz

Kullanılan motifler: Gül, yaprak, göz

Desen Kompozisyon Özelliği: Kahverengi zemin üzerine gül, göz ve su yolu motifi beyaz, yaprak motifi ise yeşil renkte orlon ipi ile örülerek desen kompozisyonu oluşturulmuştur. Patik örgü örneğinin boğaz kısmında beyaz renk ipe su yolu motifi örülmüştür. Örgü örneği beş mil tekniği ile örülerek elde edilmiştir.

Fotoğraf 6. Yetişkin Patik Örneği (Baturu, 2025).

Örnek 6

Bulunduğu Yer: Adana Ceyhan ilçesi Tumlu Köyü, Kara F., Ev hanımı

İnceleme Tarihi: 29.05.2025

Türü: Yetişkin Patik Örneği

Malzemesi: Orlon

Tekniği: Beş mil

Kullanılan Renkler: Beyaz, yeşil ve mavi

Kullanılan motifler: Lale, yaprak

Desen Kompozisyon Özelliği: Beş mil ile örülen patik örgü örneğinin desen kompozisyonunda lale ve yaprak motifleri kullanılmıştır. Yaprak motifi birden fazla şekilde stilize edilerek örülen örgü örneğinde boğaz kısmında su yolu motifi kullanılmıştır. Örgü örneğinin hammaddesi orlon ipliğidir.

Fotoğraf 7. Yetişkin Patik Örneği (Baturu, 2025).

Örnek 7

Bulunduğu Yer: Adana Ceyhan ilçesi Tumlu Köyü, Çelikel S., Ev hanımı

İnceleme Tarihi: 29.05.2025

Türü: Yetişkin Patik Örneği

Malzemesi: Orlon

Tekniği: Beş mil

Kullanılan Renkler: Pembe, beyaz

Kullanılan motifler: Hayat ağacı, elibelinde, göz

Desen Kompozisyon Özelliği: Pembe renk ip ile zemini örülen patik örgü örneğinin desen kompozisyonunda elibelinde, göz ve hayat ağacı motifi beyaz renk ip ile örülerek elde edilmiştir. Beş mil tekniğinde orlon ipi ile örülmüştür.

Fotoğraf 8. Yetişkin Patik Örneği (Baturu, 2025).

Örnek 8

Bulunduğu Yer: Adana Ceyhan ilçesi Tumlu Köyü, Çelikel A., Ev hanımı

İnceleme Tarihi: 29.05.2025

Türü: Yetişkin Patik Örneği

Malzemesi: Orlon

Tekniği: Beş mil

Kullanılan Renkler: Kırmızı, beyaz

Kullanılan motifler: Yaprak, elibeline, göz

Desen Kompozisyon Özelliği: Beş mil tekniğinde örülen patik örgü örneğinin parmak kısmına gelen bölümde stilize edilmiş yaprak motifi beyaz renk orlon ipi örülmüştür. Yan kısımların desen kompozisyonunda ise elibeline ve göz motifi kullanılmıştır. Patik örneğinin hammaddesi orlon hazır ip olup zemini kırmızı, motifler ise beyaz renk orlon ipi örülmüştür. Köyde yaygın olarak örülen desen örneklerindendir.

Fotoğraf 9. Yetişkin Patik Örneği (Baturu, 2025).

Örnek 9

Bulunduğu Yer: Adana Ceyhan ilçesi Tumlu Köyü, Koca Z., Ev hanımı

İnceleme Tarihi: 29.05.2025

Türü: Yetişkin Patik Örneği

Malzemesi: Orlon

Tekniği: Beş mil

Kullanılan Renkler: Siyah, sarı

Kullanılan motifler: Çengel, hayat ağacı, göz

Desen Kompozisyon Özelliği: Desen kompozisyonunda geometrik motiflerin yer aldığı patik örgü örneği beş mil tekniği ile orlon ipe örülmüştür. Desen kompozisyonunda çengel, hayat ağacı, göz ve su yolu motifleri kullanılmıştır.

Fotoğraf 10. Yetişkin Patik Örneği (Baturu, 2025).

Örnek 10

Bulunduğu Yer: Adana Ceyhan ilçesi Tumlu Köyü, Kara N., Ev hanımı

İnceleme Tarihi: 29.05.2025

Türü: Yetişkin Patik Örneği

Malzemesi: Orlon

Tekniği: Beş mil

Kullanılan Renkler: Mavi, beyaz

Kullanılan motifler: Suyolu, muska, göz

Desen Kompozisyon Özelliği: Mavi renk orlon ipi ile zemini örülen patik örgü örneğinin desen kompozisyonunda kullanılan muska, suyolu ve göz motifleri beyaz renk orlon ipi örülmüştür. Patik örgü örneği beş mil tekniğinde örülmüştür.

Fotoğraf 11. Yetişkin Patik Örneği (Baturu, 2025).

Örnek 11

Bulunduğu Yer: Adana Ceyhan ilçesi Tumlu Köyü, Çelikel A., Ev hanımı

İnceleme Tarihi: 29.05.2025

Türü: Yetişkin Patik Örneği

Malzemesi: Orlon

Tekniği: Beş mil

Kullanılan Renkler: Mavi, beyaz

Kullanılan motifler: Çiçek (penç), suyolu, göz

Desen Kompozisyon Özelliği: Patik örgü örneğini zemin örgüsünde iki farklı renk orlon ipi kullanılmıştır. Mavi zemin kısmında beyaz, beyaz zemin kısmında ise motifler mavi renk orlon ipi ile örülerek elde edilmiştir. Köyde yaygın olan örgü örneklerinden olup beş mil tekniğinde örülmüştür.

Fotoğraf 12. Yetişkin Patik Örneği (Baturu, 2025).

Örnek 12

Bulunduğu Yer: Adana Ceyhan ilçesi Tumlu Köyü, Çelikel Ş., Ev hanımı

İnceleme Tarihi: 29.05.2025

Türü: Yetişkin Patik Örneği

Malzemesi: Orlon

Tekniği: Beş mil

Kullanılan Renkler: Mavi, beyaz

Kullanılan motifler: Suyolu, hayat ağacı

Desen Kompozisyon Özelliği: Beş mil tekniğinde orlon ip ile örülen patik örgü örneğinin zemininde mavi renk kullanılmıştır. Mavi zemin üzerinde beyaz renk orlon ip ile farklı şekillerde suyolu motifi kullanılarak desen kompozisyonu oluşturulmuştur.

Fotoğraf 13. Yetişkin Patik Örneği (Baturu, 2025).

Örnek 13

Bulunduğu Yer: Adana Ceyhan ilçesi Tumlu Köyü, Sarı E., Ev hanımı

İnceleme Tarihi: 29.05.2025

Türü: Yetişkin Patik Örneği

Malzemesi: Orlon

Tekniği: Beş mil

Kullanılan Renkler: Beyaz, pembe ve yeşil

Kullanılan motifler: Gül, yaprak, suyolu

Desen Kompozisyon Özelliği: Beş mil tekniğinde örülen patik örgü örneğinde suyolu, gül ve yaprak motifi kullanılarak desen kompozisyonu oluşturulmuştur. Pembe zemin üzerinde beyaz renk orlon ipi ile suyolu motifi, Beyaz zemin üzerinde ise pembe renk orlon ipi gül, yeşil orlon ipi ile yaprak motifi örülmüştür.

Fotoğraf 14. Yetişkin Patik Örneği (Baturu, 2025).

Örnek 14

Bulunduğu Yer: Adana Ceyhan ilçesi Tumlu Köyü, Kara N., Ev hanımı

İnceleme Tarihi: 29.05.2025

Türü: Yetişkin Patik Örneği

Malzemesi: Orlon

Tekniği: Beş mil

Kullanılan Renkler: Bordo, yeşil ve beyaz

Kullanılan motifler: Penç, yaprak, suyolu

Desen Kompozisyon Özelliği: Bitkisel motifler olarak bilinen çiçek ve farklı büyüklüklerde yaprak motifi ile desen kompozisyonu örülen patik örneği beş mil tekniği ile orlon ipinden örülmüştür. Boğaz kısımlarında beyaz renk orlon ipi ile suyolu ve zeminde çiçek, yapraklar ise yeşil renk orlon ipi ile örülmüştür.

Fotoğraf 15. Yetişkin Patik Örneği (Baturu, 2025).

Örnek 15

Bulunduğu Yer: Adana Ceyhan ilçesi Tumlu Köyü, Kara H., Ev hanımı

İnceleme Tarihi: 29.05.2025

Türü: Yetişkin Patik Örneği

Malzemesi: Orlon

Tekniği: Beş mil

Kullanılan Renkler: Kırmızı, beyaz

Kullanılan motifler: Göz, suyolu

Desen Kompozisyon Özelliği: Beş mil tekniği ile örülen patik örgü örneğinin hammaddesi olarak orlon ipi kullanılmıştır. Zeminde siyah renk orlon ipi kullanılan patik örgü örneğinde kırmızı renk orlon ipi ile göz ve suyolu motifi örülmüştür. Zeminde göz motifinin yan yana gelmesi ile elde edilen şeritler tekrar ederek desen kompozisyonunu oluşturmuştur. Köyde çok fazla yaygın olan desen örneklerindendir.

Fotoğraf 16. Çocuk Patığı Örneği (Baturu, 2025).

Örnek 16

Bulunduğu Yer: Adana Ceyhan ilçesi Tumlu Köyü, Kara D., Ev hanımı

İnceleme Tarihi: 29.05.2025

Türü: Çocuk Patık Örneği

Malzemesi: Orlon

Tekniği: Beş mil

Kullanılan Renkler: Kırmızı, beyaz

Kullanılan motifler: Göz, baklava

Desen Kompozisyon Özelliği: Zemin renginde beyaz renk orlon ipi kullanılan çorap örneğinin desen kompozisyonunda göz motifinin farklı şekillerinin bir araya gelerek şerit oluşturması ile elde edilmiştir. Göz motiflerinde kırmızı renk orlon ipi kullanılmıştır. Boyun kısmı ayak bileğinde biten çorap örgü örneği köyde tozluk olarak isimlendirilmektedir.

Fotoğraf 17. Çocuk Patığı Örneği (Baturu, 2025).

Örnek 17

Bulunduğu Yer: Adana Ceyhan ilçesi Tumlu Köyü, Kara F., Ev hanımı

İnceleme Tarihi: 29.05.2025

Türü: Çocuk Patık Örneği

Malzemesi: Orlon

Tekniği: Beş mil

Kullanılan Renkler: Kırmızı, beyaz

Kullanılan motifler: Göz, suyolu

Desen Kompozisyon Özelliği: Siyah renk orlon ipi ile zemini örülen örgü örneğinde göz motifli suyolu motifli beyaz renk orlon ipi ile örülmüştür. Köyde çocuk çorabı olarak isimlendirilen örgü örneği beş mil tekniği ile örülmüştür.

Fotoğraf 18. Çocuk Patığı Örneği (Baturu, 2025).

Örnek 18**Bulunduğu Yer:** Adana Ceyhan ilçesi Tumlu Köyü, Çelikel S., Ev hanımı**İnceleme Tarihi:** 29.05.2025**Türü:** Çocuk Patik Örneği**Malzemesi:** Orlon**Tekniği:** Beş mil**Kullanılan Renkler:** Mavi, beyaz**Kullanılan motifler:** Suyolu, hayat ağacı**Desen Kompozisyon Özelliği:** Köyde çocuk çorabı olarak bilinen örgü örneğinde beyaz renk orlon ipi, su yolu motifi ise mavi renk orlon ipi ile örülmüştür. Beş mil tekniğinde örülmüş patik örgü örneğidir.

Fotoğraf 19. Çocuk Patığı Örneği (Baturu, 2025).

Örnek 19**Bulunduğu Yer:** Adana Ceyhan ilçesi Tumlu Köyü, Çelikel A., Ev hanımı**İnceleme Tarihi:** 29.05.2025**Türü:** Çocuk Patik Örneği**Malzemesi:** Orlon**Tekniği:** Beş mil**Kullanılan Renkler:** Siyah, beyaz**Kullanılan motifler:** Suyolu**Desen Kompozisyon Özelliği:** Beş mil tekniği ile örülen çorap örgü örneğinde zemin örgü kısmında siyah renk orlon ipi kullanılmıştır. Siyah zemin içerisinde beyaz renk orlon ipi ile su yolu motifi örülmüştür. Yörede çocuk çorabı olarak bilinmektedir.

Adana Ceyhan ilçesine bağlı Tumlu köyü patik örgü örnekleri incelendiğinde örgü örneklerinin desen kompozisyonlarında bitkisel kökenli olarak bilinen stilize edilmiş çiçek, gül, yaprak gibi motiflerin sık kullanıldığı görülmektedir. Bu motiflerin daha çok yetişkin patik örgü örneklerinde kullanıldığı saha çalışması sonucu elde edilen sonuçlardan biridir. Lale, gül, çiçek, göz ve elibelinde motifinin kullanımı kadına verilen değer ve önemin göstergesi olarak ifade edilebilir. Yetişkin patik desen örneklerinde köy genelinde yapılan çalışmada elde edilen bir diğer patik örgü örneği ise çocuk patik örgü örnekleridir. Desen kompozisyonlarında daha çok su yolu, göz ve hayat ağacı motifleri kullanılmıştır. Ömrüm uzun olmasına, akıcı olmasına, kem göz ve bakışlardan korunma düşüncesini ifade eden motiflerin özellikle çocuk patik örgü örneklerinin desen kompozisyonunda kullanılmış geleceğe dair dilek ve düşünceleri yansıtmaktadır. Geçmişten beri duygu ve düşüncelerin yansıtılmasında kullanılan motifler günümüzde de dilek ve düşüncelerin yansıtılmasında önem taşımaktadır. Köy genelinde elde edilen patik örgü örneklerinin

sahiplerinden elde edilen bilgi sonucunda örgü örücülüğü anneden kızı geçen bir sanattır. Örgü örneklerinin kızların el yeteneğinden esinlenerek öğrendikleri bir sanattır. Örülen örgü örnekleri günümüzde çeyiz, hediyeelik ürün veya ev ekonomisine katkı sağlamak amacı ile örülmektedir. Gelişen teknoloji ve köyün genç nesilleri sayesinde sosyal medya platformu kullanılarak ürünlerin satışında pazar yeri bulabilme imkânı genişletilebilmektedir. Özellikle son dönemlerde geleneksel ürünlere verilen önem ve talebin artması örgü örneklerine ve diğer el sanatları ürünlere verilen önemi de artırmaktadır.

Tablo 1. Adana Ceyhan İlçesi Tumlu Köyü Patik Örgü Örneklerinin İncelenmesi

	Kullanılan Motifler	Tekniği	Örgü Türü
Örnek 1	Suyolu, göz, hayat ağacı	Beş Mil	Yetişkin Patik Örneği
Örnek 2	Göz, baklava	Beş Mil	Yetişkin Patik Örneği
Örnek 3	Çiçek (Penc), Yaprak	Beş Mil	Yetişkin Patik Örneği
Örnek 4	Gül, yaprak, suyolu	Beş Mil	Yetişkin Patik Örneği
Örnek 5	Gül, yaprak, göz	Beş Mil	Yetişkin Patik Örneği
Örnek 6	Lale, yaprak	Beş Mil	Yetişkin Patik Örneği
Örnek 7	Hayat ağacı, elibeline, göz	Beş Mil	Yetişkin Patik Örneği
Örnek 8	Yaprak, elibeline, göz	Beş Mil	Yetişkin Patik Örneği
Örnek 9	Çengel, hayat ağacı, göz	Beş Mil	Yetişkin Patik Örneği
Örnek 10	Suyolu, muska, göz	Beş Mil	Yetişkin Patik Örneği
Örnek 11	Çiçek (penc), suyolu, göz	Beş Mil	Yetişkin Patik Örneği
Örnek 12	Suyolu, hayat ağacı	Beş Mil	Yetişkin Patik Örneği
Örnek 13	Gül, yaprak, suyolu	Beş Mil	Yetişkin Patik Örneği
Örnek 14	Penc, yaprak, suyolu	Beş Mil	Yetişkin Patik Örneği
Örnek 15	Göz, suyolu	Beş Mil	Yetişkin Patik Örneği
Örnek 16	Göz, baklava	Beş Mil	Çocuk Patik Örneği
Örnek 17	Göz, suyolu	Beş Mil	Çocuk Patik Örneği
Örnek 18	Suyolu, hayat ağacı	Beş Mil	Çocuk Patik Örneği
Örnek 19	Suyolu	Beş Mil	Çocuk Patik Örneği

4. SONUÇ

Örücülük, geçmişten günümüze kadar birçok kültürün önemli bir parçası olmuştur. Anadolu'nun zengin geleneklerinden biri olan örücülük, el sanatları içinde kendine özgü bir yere sahiptir. Hem bir sanatsal ifade biçimi hem de geleneksel zanaat olarak, ekonomik ve kültürel bir değer taşır. Özellikle el dokuma ürünleri ve geleneksel motifler, toplumların kültürel kimliğini yansıtır. Örücülüğün tarihsel süreçteki önemi, özellikle Anadolu'nun çeşitli bölgelerinde her bir yöreye özgü desenler ve teknikler ile şekillenmiştir. Geleneksel örücülük, yalnızca süs eşyaları ya da giyimler üretmekle kalmayıp aynı zamanda sosyal bir işlevi yerine getirmiştir. Örücülük, geleneksel zanaatlar arasında hem bireysel hem de toplumsal düzeyde önemli bir yer tutar. Kadınların ve bazı yerlerde erkeklerin de uyguladığı bu zanaat, özellikle kırsal kesimde bir gelir kaynağı oluşturmuş ve pek çok aile için geçim kaynağı olmuştur. Günümüzde örücülük, modern teknolojinin ve üretim yöntemlerinin etkisiyle hızlı bir değişim geçirmiştir. Ancak bu alanda geleneksel yöntemler hâlâ varlığını sürdürmektedir. Örücülük, yalnızca bir el sanatı olarak değil, aynı zamanda bir kültürel miras olarak da korunmaya devam etmektedir. Kültürel çeşitlilik, örücülüğün zenginliğini artıran bir diğer önemli faktördür. Farklı bölgelerde ve topluluklarda farklı örücülük teknikleri ve desenleri kullanılması, bu sanatın evrensel anlamda ne kadar derin bir geçmişe dayandığını gösterir. Tumlu Köyü'nde patik örücülüğü, hem geçmişten miras alınan köklü bir gelenek hem de günümüz koşullarına uyum sağlayan bir üretim pratiği olarak varlığını sürdürmektedir. Köyde hemen her hanede patiklere rastlanması, bu geleneğin yalnızca tarihsel

bir unsur değil, yaşayan bir kültürel pratik olduğunu göstermektedir. Patikler, günlük kullanımın yanı sıra çeyiz kültürünün ayrılmaz bir parçası olarak kadın emeğini, toplumsal değerleri ve kültürel sürekliliği görünür kılmaktadır. Bununla birlikte patik örücülüğü, günümüzde farklı iplik türleri, renkler ve motiflerle zenginleşerek estetik bir çeşitlilik kazanmıştır. Genç kuşakların hem geleneksel motifleri sürdürmeleri hem de modern desenlere yönelmeleri, bu sanatın durağan değil, sürekli dönüşen bir yapıya sahip olduğunu ortaya koymaktadır. Ayrıca patiklerin hediye olarak ya da ticari ürün olarak değerlendirilmesi, köy halkı için ekonomik bir katkı sağlamakta ve geleneğin yeni işlevler kazanmasına aracılık etmektedir. Sosyal açıdan ise patik örücülüğü, kadınların el emeğini sergilemelerinin ötesinde, dayanışmayı, paylaşımı ve toplumsal aidiyeti güçlendiren bir unsur olarak işlev görmektedir. Çeyizlerdeki sembolik değeri, hediyeleşmedeki manevi anlamı ve topluluk içinde örücüsüne kazandırdığı saygınlık, patiklerin köy yaşamındaki çok katmanlı rolünü ortaya koymaktadır. Sonuç olarak Tumlu Köyü'nde patik örücülüğü, yalnızca bir el sanatı ürünü değil, aynı zamanda kültürel kimliğin, toplumsal dayanışmanın ve değişime uyum sağlayan geleneksel sürekliliğin somut bir göstergesidir. Bu yönüyle patikler, köy halkının hem geçmişle bağını hem de günümüzle uyumunu temsil eden değerli bir kültürel miras olarak değerlendirilmelidir. Geleneksel örücülüğün korunması ve geliştirilmesi, kültürel mirasımızın geleceğe taşınması için büyük önem taşımaktadır. Bu alandaki zorluklar, sadece toplumsal değişimden değil, aynı zamanda ekonomik ve eğitimsel eksikliklerden de kaynaklanmaktadır. Ancak doğru stratejiler ve destekle, örücülük yeniden canlanabilir ve yeni nesiller tarafından sahiplenilebilir. Örücülük alanında yaşanan en büyük sorunlardan biri, bu geleneğin kaybolmaya yüz tutmasıdır. Özellikle genç nesil arasında örücülüğe olan ilgi azalmaktadır. Bu durum, yalnızca kültürel bir kayıp değil, aynı zamanda geleneksel el sanatlarının sürdürülebilirliği açısından da ciddi bir tehdit oluşturmaktadır. Bunun yanında, örücülüğün modern dünyadaki yerini bulamaması, birçok örücüye geçim kaynağı sağlamakta güçlük yaratmaktadır. Bu zorlukların aşılması için öncelikle devletin ve yerel yönetimlerin, bu alanda yapılan üretimleri teşvik etmesi, hem ekonomik hem de kültürel açıdan önemli bir adım olacaktır. Ayrıca, örücülükle ilgili eğitim programları düzenlenerek, genç nesillere bu gelenek öğretilmeli ve öneminin kavranması sağlanmalıdır. Gençlerin el sanatlarına olan ilgisinin artırılması için, okullarda ve üniversitelerde kurslar ve atölye çalışmaları düzenlenebilir. Örücülüğün çağdaş dünyada daha fazla yer bulabilmesi için ise, bu geleneksel zanaatın modern tasarımlarla harmanlanarak yeniden yorumlanması önemlidir.

Çıkar Çatışması

Araştırmacıların, araştırma ile ilgili diğer kişi ve kurumlarla herhangi bir kişisel ve finansal çıkar çatışması yoktur.

Yazar Katkısı

Bu çalışmanın planlanması, yürütülmesi ve yazılı hale getirilmesinde araştırmacılar eşit oranda katkı sağlamıştır.

Etik Kurul Beyanı

Bu araştırmanın bilimsel araştırma ve yayın etiği ilkelerine uygun olduğu Aksaray Üniversitesi İnsan Araştırmaları Etik Kurulunun 20.05.2025 Tarih ve 2025-256 Sayılı kararıyla onaylanmıştır.

Destek ve Teşekkür

Bu çalışmada herhangi bir kurum, kuruluş destek alınmamıştır. Çalışma sürecinde destek veren Tumlu köyü halkına teşekkür ederiz.

KAYNAKÇA

- Atay, A. (1997). Örücülük, İstanbul: Milli Eğitim Yayınevi.
- Akbil, F. P. (1970). Türk El Sanatlarından Örnekler. İstanbul: Akademi Yayınları.
- Akpınarlı, H. F. (1995). El Örgüsü Çorapların Teknik Desen Renk ve Kullanım Özellikleri. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi, Ankara.
- Çaylı, G. (2016). Isparta İli Elele Derneği Kültür Evindeki El Örgüsü Patikler ve Çoraplar. *Kalemşi Dergisi*, 4(8), 59-96.
- Gürcüm, B. H. (2005). Tekstil Malzeme Bilgisi. Ankara: Grafiker Yayınları.
- Köklü, V. (1997). Çankırı İli Kızılırmak İlçesine Ait Birkaç Köyde Buluna Bilen El Örgüsü Çorap Örnekleri ve Yeni Tasarımlar. Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, Ankara.
- Özkahveci, G. (2001) Kastamonu İli Merkez El Örgüsü Patik Motiflerinin Giysi Tasarımlarının Uygulanması, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, Ankara.
- Rutt, R. (1989). A History of Hand Knitting. Leveland/Colarado: Interwaeve Press.
- Soysaldı, A. & Çolak, A. (2018). Bolu – Gerede İlçesi Mangallar Köyü El Örgüsü Çorap ve Patikleri. *İdil Sanat ve Dil Dergisi*, 7(49), 1201-1205.

İnternet Kaynakçası

<http://www.ceyhan.gov.tr/mahallelerimiz> (Erişim Tarihi: 29.12.2024).

Görsel Kaynak Kişiler ve Sözlü Görüşmeler

1. Çelikel, Aynıl, Sözlü görüşme, Ev hanımı, İlkokul mezunu, Tumlu köyü.
2. Çelikel, Sultan, Sözlü görüşme, Ev hanımı, İlkokul mezunu, Tumlu köyü.
3. Çelikel, Şükran, Sözlü görüşme, Ev hanımı, İlkokul mezunu, Tumlu köyü.
4. Kara, Döndü, Sözlü görüşme, Ev hanımı, İlkokul mezunu, Tumlu köyü.
5. Kara, Fadime, Sözlü görüşme, Ev hanımı, İlkokul mezunu, Tumlu köyü.
6. Kara, Hacer, Sözlü görüşme, Ev hanımı, İlkokul mezunu, Tumlu köyü.
7. Kara, Necla, Sözlü görüşme, Ev hanımı, İlkokul mezunu, Tumlu köyü.
8. Koca, Zeynep, Sözlü görüşme, Ev hanımı, İlkokul mezunu, Tumlu köyü.
9. Sarı, Elif, Sözlü görüşme, Ev hanımı, İlkokul mezunu, Tumlu köyü.
10. Sarı, Şerife, Sözlü görüşme, Ev hanımı, İlkokul mezunu, Tumlu köyü.